

Дуганджич А., Павлешиен Д. (Загреб, Республіка Хорватія)
ЗОЗУЛЯ в мовній картині світу хорватів і українців

У статті в діахронічному і синхронічному аспектах компаративно досліджуються переносні значення лексеми зозуля/kukavica в українській і хорватській мовах, відзначаються трансформації в кожній з мов.

Ключові слова: зозуля, переносне значення, значеннєві трансформації.

В статье в диахроническом и синхроническом аспектах компаративно исследуются переносные значения лексемы зозуля/kukavica (кукушка) в украинском и хорватском языках, отмечаются трансформации в каждом из них.

Ключевые слова: кукушка, переносное значение, трансформации значений.

The paper comparatively researches in diachronic and synchronic aspects the figurative meanings of the lexeme зозуля/kukavica (cuckoo) in Ukrainian and Croatian languages; it presents transformations in each of the languages.

Key words: cuckoo, figurative meaning, meaning transformations.

Кожен народ віками творив власну мовну картину світу, яка найяскравіше відбита в його народнописенній і фольклорній традиції, пареміології, фразеології і т. д., але і в лексиці, в першу чергу, в переносних значеннях слів. І при викладанні української мови як іноземної, особливо при вивченні лексики, слід звертати увагу не лише на зафіксовані в словниках прямі й переносні значення лексем – відповідників в обох мовах, а й на конотативні значення (експліковані) та асоціації.

Якраз при вивченні української мови хорватськими студентами саме на підставі їхніх асоціацій, пов'язаних зі словом зозуля (*kukavica*), ми зафіксували повну відсутність позитивних конотацій, співвідносних не лише з даною лексемою, а й з дієсловами *кувати2* (*kukati*) та *кукати* (*kukati*), що спонукало нас до компарації цих трьох лексем у двох мовах, а потім і до проведення анкети серед носіїв української та хорватської мов.

Спочатку ми звернулися до тлумачних словників української й хорватської мов, після цього – до фольклорних джерел і художньої літератури (різних століть), а далі – до наукової літератури, присвяченої цій темі.

Словник української мови в 11 томах. – Т. 3 і Т. 4 подає такі значення цих лексем: **зозуля**, -і, жін. Корисний перелітний птах-самка з світло- чи бурувато-сірим оперенням; поширений у Європі і Азії; кладе яйця в чужі гнізда; живиться комахами, зокрема волохатою гусінню. Чубата зозуля, як і звичайна, належить до птахів, що не мостять гнізд і самі не

дбають про потомство, а підкидають свої яйця в гнізда інших птахів (Посібник з зоогеографії, 1956, 117);

зозуленька, -и, жін.

1. Пестл. до зозуля. 2. нар.-поет. Пестливе звертання до дівчини, жінки.

зозулечка, -и, жін.

1. Пестл. до зозуля. 2. нар.-поет. Пестливе звертання до дівчини, жінки. [14, III, 678]

кувати 2, кую, куєш, недок., перех. і неперех. Видавати звуки «куку» (про зозулю). / перен., нар.-поет. Віщувати (довгі роки, щастя тощо) [14, IV, 383].

кукати, -аю, -аєш, недок.

1. перех. і неперех., рідко. Те саме, що **кувати**; /Видавати звуки, схожі на крик зозулі. 2. перен., ірон. Не знаходячи іншого виходу, перебувати, сидіти де-небудь, очікуючи кращих обставин, умов [14, IV, 387].

Хорватський *Rječnik hrvatskoga jezika* /gl. ur. J. Šonje/ подає значення:

kukavica ž 1. *zool* (Cuculus canorus) šumska ptica iz porodice kukavica koja svoja jaja odlaže u gnijezda manjih pjevica i hrani se gusjenicama mnogih štetnika (**зозуля ж 1. zool** (Cuculus canorus) лісовий птах родини зозулевих, який свої яйця відкладає у гнізда менших птахів і живиться гусінню багатьох шкідників (тут і далі переклад авторів статті));

2. **pren a** jedna i bijedna žena (2. **nepren. a**) бідна, нещасна жінка);

b) plašljiva osoba; strašljivac, strašljivica, plašljivac, plašljivica [18, 517] (**b**) полохлива особа; боягуз, боягузка; ляклива, боязка людина).

kukati nesvr neprel [kukam, pril sad kukajući, pr rad kukao] 1. glasati se kuku, kuku – о kukavici (**kukati** недок 1. співати ку-ку, ку-ку – про зозулю)

2. → plakati² 1,3, → jaukati, → jadikovati – **kukanje gl im** (2. → плакати, → зойкати, → бідкатися – **kukanje**);

Слід звернути увагу на такі визначення: 1) у хорватській мові переносне значення, вказане під *a*) – бідна, нещасна жінка, наявне, хоча в сучасному мовленні воно не є частотним; 2) у хорватському визначенні ясно вказується, що переносне значення *b*) слова *kukavica* є боягуз. Але саме слово *kukavica* у значенні боягуз є найчастотнішою номінацією полохливої людини, на що вказує і *Хорватський частотний словник* [15, 773]; 3) українські демінутиви, яких немає у хорватській розмовній мові і в хорватських словниках: *зозуленька* і *зозулечка* – це ще й народнопоетичне *пестливе звертання до дівчини, жінки*, наділене тільки позитивною конотацією.

Зовсім іншу конотацію знаходимо в хорватській фразеології, а знаємо,

що фразеологія відображає ставлення народу до певного явища навколишнього світу, є детектором позитивної чи негативної ознаки певного образу. Саме хорватські фразеологічні одиниці служать підтвердженням, що конотація у хорватських фразеологізмах є відмінною від української. Так, у хорватсько-російсько-українському фразеологічному словнику (1985) знаходимо наступне:

Kukavica
Sinja kukavica
Большой трус
Боягуз нещасний
<з> полохливого десятка *xto* [17, 47].

У фразеологічному словнику хорватської або сербської мови (1982) знаходимо схожі визначення:

Kukavica

sinja kukavica *nesretna/jadna/bijedna/kukavna osoba* [16, 297] (боягуз, жалюгідна людина);

kukati ipf. **zakukati** pf. **kao sinja kukavica** *cviljeti, zacviliti, jako plakati, zaplakati* (буквально: **кукати, як сива зозуля**; плакати/заплакати, голосити/заголосити);

podmetati ipf. **podmetnuti** pf. (**poturiti** pf.) **komu kukavičje (kukavičko) jaje vješto podmetati/podmetnuti komu nešto, dati/činiti/učiniti komu neočekivano/neugodno iznenađenje** [16, 210] і його варіант: **podmetati** ipf. **podmetnuti** pf. **komu u gnijezdo kukavičje jaje vješto svojim problemima opteretiti drugoga, nasamariti koga** [16, 158] (буквально: **підкинути кому зозулине яйце**; укр. еквівалент: **підкласти свинню**, навмисне завдавати кому-небудь прикрощів, чинити підлість або діяти підступно проти когось).

У давньому фольклорі українців і хорватів *зозуля*, як правило, – символ віщування, вдівства, туги. З цією ж символікою в українській художній літературі *зозуля/зигзиця* фіксується з XII ст. (Слово о полку Ігоревім), а в хорватській літературі – з XVI століття.

«Ča ću ovdī došad, nesrićna mladica, Martva druga našad, tužna **kukavica**. Pokle mu je tužica dodijala ležeć, Človik, zvir, ni ptica nima me živu već» [5, 306].

«Kako trpiš tugu otu?... **Kukavica** kuka... Svanut će mi danak crni, Stvoriti se prahom skoro. Mr'jet ću, a da ne znam, čemu Trpjeti sam tako mog» [8, 165].

Як бачимо з наведених цитат, у давнішій літературі існували символи туги і вдівства, які тепер зникли у свідомості хорватських мовців, а ознака боягузтва, яка з'являється у хорватських художніх творах, не зникає:

«Unutrašnji neprijatelj bio je, dakako, Glavni, koji je i inače bio teška **kukavica** i

umirao od straha na svaki politički šušanj, pa mu sad nije trebalo još i ovo» [9, 80].

В українській літературі, крім віщування («Зозуля кувала, правдоньку казала, – буду сто літ жити!» [11, 226]; «Десь на вершечку високої тополі, в кінці саду, лічила чийсь літа сива зозуля» [4, 207]; «Зозуле, зозуле, чого ти все куєш? Чи ти, зозуленько, моє горе чуєш? — Якби не чувала, то я б не кувала. Вмерла твоя ненька, — ти й досі не знала» [1, 196]), знаходимо й пестливі порівняння, звертання:

«В Путивлі-граді вранці-рано Співає, плаче Ярославна, Як та зозуленька кує, Словами жалю додає» [11, 387].

«Ні, бабусенько, ні, зозуленько, він прийде, не забариться...» [3, 155].

«Не сердься ж, моя мамочко, рибочко, перепілочко, зозулечко!» [6, 437].

Уперше на відмінність переносних значень у слові *зозуля/kukavica* в сучасних українській і хорватській літературних мовах звернула увагу Р. Тростинська, досліджуючи вторинну номінацію: «семи об'єктивного і суб'єктивного характеру в структурі значення – результат пізнання людиною навколишнього світу. За О. О. Потебнею, з великої кількості ознак вже пізнаного при новому іменуванні обирається та, яка найбільше впадає в око. Це особливо стосується вторинної номінації, наприклад: зозуля – птах-самка, кладе яйця в чужі гнізда. Об'єктивно її ні в прямому, ні в переносному значенні не можна назвати матір'ю, але в українському фольклорі зозуля – символ люблячої матері у тузі... саме суб'єктивний підхід (фантазія і творчість народу) нав'язали цей образ. У хорватській мові в основі переносного значення – об'єктивна ознака: зозуля – kukavica – боягуз, нікчема, підступна, жалюгідна людина. Метафора з відповідним значенням дала прикметник і прислівник...» [10, 75].

Завдяки Інтернету на сьогоднішній день стало доступним ґрунтовне дослідження Петара Булата, матеріали до якого він збирав десятки років, опубліковане 1933-го р. в серії: Narodna starina: Kukavica, в якому на основі солідного лексикографічного й фольклорного (фіксованого) матеріалу подана символіка *зозулі* в усіх слов'янських мовах. Петар Булат вказує на схожі та однакові уявлення про *зозулю* серед усіх слов'янських народів, зокрема, пояснюється сама назва лексеми *зозуля*, дослідник також наголошує, що поведінка зозулі (підкидання своїх яєць у чужі гнізда, відсутність власного гнізда, її монотонне *ку-ку*, що наближається до людського вигуку, пов'язаного з горем і жалем, а також «самотність» птаха) привертала увагу людей і викликала бажання пояснити всі ці явища. «Зозулине жалісливе кування, разом із самотністю й униканням товариства інших птахів, викликало в уяві простосердечних людей, які намагалися витлумачити її поведінку, образ

одного сумуючого члена родини за другим, найчастіше сестри за братом, дружини за чоловіком або матері за дітьми. Таку етіологію *зозулі* зустрічаємо в усіх слов'янських народів» [2, 89].

Отже, за дослідженням П. Булата, у слов'янських народів виникають різноманітні образи *зозулі*, серед яких можемо виділити: сестра, яка оплакує брата або братів; зозуля – мати, яка оплакує дітей; проклята дружина, наречена, дочка або син; зозуля пророкує голод або ситість; зозуля пророкує щастя або нещастя; зозуля пророкує поганий чи добрий рік, гарну або погану погоду; зозуля пророкує настрій, хворобу чи здоров'я; зозуля пророкує народження або смерть, скільки років хто-небудь житиме; зозуля пророкує одруження.

На основі викладеного доходимо висновку, що раніше уявлення і характеристики *зозулі* були у слов'янських народів дуже близькими, а інколи навіть тотожними. С. Килимник підкреслював: «Зозуленька – це багатозначущий символ наших пращурів – і вісник весни, і вісниця довгого віку..., і символ туги за життям, за минулим, за красою: символ бездітної вдови, але найголовніше – це символ віщування» [7, 268]. В українських і хорватських джерелах знаходимо цьому підтвердження.

Зважаючи на те, що дослідження початку ХХ століття вказують на схожість уявлень образу *зозулі* у слов'янських народів, а новіші дослідження, певною мірою словники та особистий досвід, вказують на зміну ситуації, проведення анкети було необхідним для визначення, які саме уявлення про *зозулю* побутують серед представників молодшого покоління в українському і хорватському народах і наскільки ці уявлення збігаються із значеннями, зафіксованими раніше в словниках та дослідженнях.

Анкетування проводилося у січні 2013-го року у філологічних групах серед студентів загребських вузів (звжали на місце народження і місце проживання студента, в результаті чого анкетуванням були охоплені представники фактично усіх регіонів Хорватії: Далмації, Славонії, Загреба, Хорватського загір'я, Дубровника, центральної Хорватії), а також серед студентів вищих навчальних закладів Івано-Франківська, Львова, Києва і Євпаторії (також представлено різні області України). Вікова категорія респондентів – 18 – 30 років. Кількість опитаних серед хорватських студентів – 80 чоловік, серед українських – 100. З огляду на неоднакову кількість опитаних у Хорватії й Україні результати подаємо у відсотках. Слід зауважити, що респонденти могли обрати кілька варіантів відповідей.

Анкета:

Рік народження _____ Область _____

Слово «зозуля» нагадує мені..., викликає асоціації...(можна вибрати кілька варіантів відповідей):

- провісниця весни;
- жінка, яка оплакує члена сім'ї;
- бідна, нещасна жінка;
- жінка, яка від туги за коханою людиною перетворюється у пташку;
- сірий, рябий перелітний птах;
- зрадник;
- пташка, яка володіє даром пророкування, передбачає майбутнє;
- пташка, яка пророкує добрий або поганий рік, добру або погану погоду;
- пташка, яка передбачає голод або ситість;
- птах, який пророкує нещастя;
- пташка, яка передбачає настрої, хворобу чи здоров'я;
- птах, який передбачає народження або смерть;
- пташка, яка передбачає, скільки років ви будете жити;
- птах, який пророкує шлюб;
- частина годинника;
- ознака кольору, рябого, строкатого;
- людина, яка усього боїться, боягуз;

Слово «кувати», «кукати» означає (можна вибрати кілька варіантів відповідей):

- докучати, надоїдати;
- скаржитися, нарікати;
- оплакувати, жалкувати за чимось;
- сумувати, тужити;
- бути самотнім;
- співати *ку-ку, ку-ку* (про птаха);
- плакати, стогнати, голосити;
- вигук, яким висловлюється великий жаль, скорбота;
- вигук під час гри в «хованки»;
- звук цокання годинника;
- виражати бажання, жадання, прагнення;

Напишіть похідні слова від лексеми *зозуля*, а також стійкі словосполучення, фразеологізми зі словом *зозуля*, які вам відомі.

Після аналізу результатів анкетування хорватських респондентів можемо виділити наступні відповіді, важливі для нашого дослідження. Найбільшою несподіванкою був кількісно менший вибір прямих значень слів *зозуля* і *кувати*, ніж переносних. Згідно з проведеною анкетною, первинне значення *сірий, рябий перелітний птах*, всупереч очікуваному, обрало лише 37% хорватських респондентів. Значимо, що перше вказане в хорватському словнику переносне значення *бідна, нещасна жінка* у хорватів зникає (таку відповідь вважають правильною тільки 10% хорватів), а друге переносне значення *людина, яка усього боїться, боягуз* вважають точним 96% респондентів. Отже, проаналізувавши зафіксовані

відповіді, можемо твердити, що у свідомості носіїв хорватської мови перша асоціація, яка виникає у зв'язку з *зозулюю*, буде саме боягузтво.

Інші відповіді, на які слід звернути увагу, наводимо за частотністю: 1) *частина годинника* (36% хорватських респондентів обрало цю відповідь); 2) *зрадник* (33%); 3) *провісниця весни* (25% респондентів). Отже, ми виділили значення, які можемо вважати присутніми і важливими у хорватськомовному середовищі, бо решту відповідей обрало менше 10 відсотків, тобто такі відповіді не будуть релевантними. Другою значущою ознакою уявлень про *зозулю* є факт, що відповіді: 1) *пташка, яка передбачає, скільки років ви будете жити*; 2) *жінка, яка від туги за коханою людиною перетворюється на пташку*; 3) *пташка, яка володіє даром пророкування, передбачає майбутнє*; 4) *птаха, який пророкує шлюб* не обрав жоден хорват. Отже, такі вторинні значення на сьогоднішній день зовсім відсутні у свідомості хорватів.

Ще виразніше перевагу переносного значення помітно в дієслові *kukati*, при чому *співати ку-ку, ку-ку (про птаха)* обрало 46%, а вторинне значення *скаржитися, нарікати*, вказане у словнику на останньому місці, обрало 100% хорватів, що свідчить про кардинальні зміни в значенні дієслова *kukati*, бо переносне значення, яке в словнику подане на останньому місці, у реальній ситуації стає не тільки першим серед переносних, а й найчастотнішим, абсолютним переможцем анкети, яке вдвічі переважає пряме значення за чисельністю відповідей. На зростання ваги переносного значення вказує й те, що й інша запропонована в анкеті відповідь, теж подана в словнику – *плакати, стогнати, голосити* – була обрана хорватами з невеликою перевагою, але знову ж таки частіше (47,5%), ніж пряме значення – *співати ку-ку, ку-ку (про птаха)*.

Українські анкети показують, що багатозначність образу залишається, але можемо підкреслити, що фактично вдвічі більше респондентів дало відповідь: *пташка, яка передбачає, скільки років ви будете жити* (72%), ніж *сірий, рябий перелітний птах*, на що вказало тільки 37% опитаних. Тобто, можемо констатувати наявність паралельних тенденцій щодо переваги вторинного значення у лексемі *зозуля* у порівнянні з прямим серед хорватських і українських респондентів. Ще дві відповіді, які переважали в українських анкетах, були: *провісниця весни* (42%) та *пташка, яка володіє даром пророкування, передбачає майбутнє* (37%). Варто зазначити, що дві відповіді: *зрадник* і *птаха, який пророкує шлюб*, обрало 16% опитаних українців; також цікаво, що відповідь *зрадник* обрали виключно респонденти з півдня України, а відповідь *птаха, який пророкує шлюб*, – респонденти з заходу України. Такий факт вказує на важливість

подальшого дослідження символіки лексеми *зозуля* на території України.

Варто зазначити, що тільки 8% українців дало правильну відповідь щодо ознаки кольору – *рябого, строкатого*, а це буде вже іншим сигналом і показником зміни значення, бо знаємо, що раніше *зозуля*, безперечно, згадувалася за цією ознакою, навіть дала назву кольору – *зозулястий*.

Друга частина анкети присвячена дієсловам *кувати, кукати*.

Відповідь *співати ку-ку, ку-ку (про птаха)* обрало 47% українців, 40% обрало відповідь *сумувати, тужити*, 34% – *бути самотнім*. Менше опитаних вважало правильною відповідь *докучати, надодати* – 28%, *виражати бажання, жадання, прагнення* – 23%. Таким чином, можемо дійти висновку, що дієслово зберегло перевагу прямого значення у більшій мірі, ніж іменник, але вторинні значення й у цьому випадку не поступаються частотністю.

Під час аналізу відповідей, обраних українцями, бачимо зовсім іншу картину, ніж у хорватських анкетах: у хорватських анкетах зауважуємо певну однотипність обраних і необраних відповідей, а в українських анкетах відповіді більш рівномірно розподілені між усіма варіантами, отже, знову доходимо висновку, що у свідомості хорватських мовців домінує одне значення, а в україномовних респондентів збереглося кілька значень, однакових за своєю вагомістю.

На третє запитання (Напишіть похідні слова від лексеми *зозуля*, а також стійкі словосполучення, фразеологізми зі словом *зозуля*, які вам відомі) переважна більшість хорватських респондентів написала *kukavičluk*, тобто *боягузтво*, а більшість українців цитувала: «Зозуле, зозуле, скільки мені років жити», що ще раз підтверджує полярність відповідей на перше запитання анкети і вказує на повну відмінність асоціацій, пов'язаних з образом зозулі у хорватів і українців. На основі виявлених результатів можемо констатувати наявність повністю негативної конотації у переносному значенні лексеми *зозуля* серед хорватських респондентів і її відсутність серед українських.

На основі анкети доходимо висновку про спільні тенденції щодо первинного значення – невеликої кількості вибраних відповідей *птах* в обох мовах. На додаткове запитання, яке виникло під час аналізу відповідей, чому респонденти не обрали відповіді *сірий, рябий перелітний птах*, опитувані вказали, що не обрали цієї відповіді тому, що не впевнені, який саме вигляд має цей птах і якого він кольору. Як зазначає Ю. Лисенко, у випадку з такими назвами йдеться про неповну семантизацію слова в мовній свідомості окремого мовця, при чому в мові такі назви семантизовані повністю (є тлумачення в тлумачному словнику і наукова

дефініція в термінологічному). Подібне явище може відбуватися і в мовній практиці всього суспільства або переважної його більшості. На нашу думку, саме така доля спіткала нашу славнозвісну *зозулю* і в хорватів, і в українців, бо більшість опитаних не в змозі достеменно описати птаха, його вигляд і забарвлення, тобто у свідомості молодого покоління мовців семантичне наповнення не є цілісним, вичерпним. Таким чином, меншу частотність вибору прямого значення *зозулі* можемо пояснити неповною семантизацією цього слова у свідомості українських і хорватських респондентів. Стійкішими залишились переносні значення *зозулі*.

На основі аналізу анкет і сучасних словників бачимо, що в кожній мові розвивалося інше переносне значення, давалася інша характеристика, яка з часом стала домінуючою і віддалилася від тих багатьох характеристик, які були спільними для слов'янських народів. Отже, у мовній картині світу українців, тобто в українській народній творчості, фразеології, літературі тощо *зозуля* зображена хоч неоднозначно, але позитивні конотації мають вагомe місце, а в мовній картині світу хорватів позитивні конотації відсутні.

Постійні трансформації привели до того, що образ *зозулі* в мовній картині світу молодого покоління хорватів і українців істотно відрізняється. Як показало наше дослідження, такі відмінності існують: 1) щодо стану в далекому минулому; 2) на даному етапі; 3) між результатами анкетування і дефініціями сучасних словників. Отже, можемо констатувати різновекторні зміни переносних значень у лексемі *зозуля* на сучасному етапі в українській і хорватській мовах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Балади. Народна творчість. / Упор. О. Дей, А. Ясенчук. – К.: Дніпро, 1987. – 319 с.;
2. *Bulat P. Kukavica* // Narodna starina. – Vol. 12. – No. 31. – Zagreb, 1933. – S. 81-112;
3. *Вовчок М.* Твори: у 6-ти т. – К.: Держлітвидав, 1955. – 614 с.;
4. *Десняк О.* Десну перейшли батальйони. Удай-ріка. Тургайський сокл. – К.: Держлітвидав, 1949. – 562 с.;
5. *Karnarutić B. Djela* // Planine/Petar Zoranić. Djela/Barne Karnarutić. Izabrana djela/Šime Budinić / Pr. Švelec F. – Zagreb: Matica hrvatska, 2002. – 492 s.;
6. *Квітка-Основ'яненко Г.* Твори: у 6-ти т. – К.: Держлітвидав, 1956. – Т. II. – 494 с.;
7. *Климник С.* Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. – К.: Обереги, 1994. – Т. I;
8. *Nazor V. Priče s ostrva, iz grada i sa planine.* – Zagreb: Matica hrvatska, 1927. – 245 s.;
9. *Pavličić P. Pasijans.* – Zagreb: Školska knjiga, 2000. – 291 s.;
10. *Тростинська Р.І.* Внутрішня форма як ознака номінації вторинного іменування // Творча спадщина О.О.Потебні й сучасні філологічні науки. Тези респ. наукової конференції. – Харків, 1985. – С. 74-76;
11. *Шевченко Т.Г.* Повне зібрання творів в шести томах. – К.: Вид-во АН УРСР, 1963. – тт. I, II;
12. *Словарь української мови / Грінченко Б. Д.* – Київ: Київская Старина, 1907-09. – Т. 1-4;
13. *Словник фразеологізмів української мови / Уклад.: В. М. Білоноженко та ін.* – К.: Наук. думка, 2003. – 1104 с.;
14. *Словник української мови: в 11-ти т.* – К.: Наук. думка, 1970–1980;

15. Hrvatski čestotni rječnik / ur. M. Moguš. – Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta: Školska knjiga, 1999. – 1228 s.; 16. Matešić J. Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika. – Zagreb: Školska knjiga, 1982. – 808 s.; 17. Menac A., Trostinska R. Hrvatsko-rusko-ukrajinski frazeološki rječnik. – Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1985. – 140 s.; 18. Rječnik hrvatskoga jezika / gl. ur. J. Šonje. – Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga, 2000. – 1450 s.

Зимовець Г.В. (Київ, Україна)

Семантичні особливості назв туристичних фірм у польській мові

У статті розглянуто типи мотивації назв туристичних фірм Малопольського воєводства. Особливу увагу приділено аналізу інформативного та персуазивного потенціалу різних семантично-структурних типів ергонімів, у т.ч. відображених у них культурних смислів. У результаті дослідження було виділено основні мотиваційні ознаки туристичних ергонімів.

Ключові слова: номінація, ергонім, мотивація, метонімія.

В статье рассмотрены типы мотивации наименований туристических фирм Малопольского воеводства. Особое внимание уделено анализу информативного и персуазивного потенциала различных семантико-структурных типов эргонимов, в т.ч. отображенных в них культурных смыслов. В ходе исследования было выделено основные мотивационные признаки туристических эргонимов.

Ключевые слова: номинация, эргоним, мотивация, символ, метонимия.

The article focuses on the motivation of the names of tourist agencies in Malopolskie province. The author discusses at length informative and persuasive potential of different structural and semantic types of business names, as well as analyses cultural senses associated with them. The major motivation features of tourist business names have been revealed as a result of research.

Key words: business name, motivation, symbol, metonymy.

Актуальність дослідження семантики власних назв визначається змінами лінгвістичної парадигми в напрямі когнітивізму та холістичного погляду на феномен значення, оскільки семантичний аналіз із застосуванням генеративних та структурних процедур позбавляв цей клас слів лексичного значення. Очевидно, що зміна наукових підходів пов'язана з недискретною сутністю значення та необхідністю застосування до його аналізу екстралінгвістичних даних. У цьому плані ергоніми, тобто назви підприємств і організацій, становлять дослідницький інтерес з огляду на роль суб'єктивного чинника в їхньому утворенні, одним із наслідків чого є участь значної кількості позамовних знань у формуванні семантики цих